

PM 2017:160 RI (Dnr 156-1218/2017)

Tillfälligt kommunbidrag för ensamkommande som fyller 18 år

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Socialnämnden uppmanas att fatta beslut om föreningsstöd, av ett belopp upp till 10,1 mkr, avseende stöd till ensamkommande som fyller 18 år som väntar på beslut om uppehållstillstånd.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarråden Karin Wanngård och Åsa Lindhagen anför följande.

Ärendet

Under år 2015 kom mer än 35 000 ensamkommande barn och unga till Sverige för att söka asyl. Detta har medfört att många av de som kommit har fått vänta länge på ett slutgiltigt besked om de får stanna i Sverige och hunnit rota sig i den kommun där de bott under väntetiden. Regeringen har aviserat att den ger ett tillfälligt tillskott av medel till vistelsekommunerna så att de kommuner som önskar kan låta de ungdomar som vill bo kvar även efter att de blivit 18 år, t.ex. för att avsluta pågående studier.

Medel fördelas proportionellt till vistelsekommunerna utifrån hur många inskrivna asylsökande ensamkommande barn och unga som väntar på ett slutligt avgörande i sitt asylärende i respektive kommun per den 30 juni 2017. Stockholms stad erhåller från staten drygt 10 mkr för perioden 1 juli 2017 till 30 juni 2018 enligt fördelningen.

Det är upp till varje kommun att avgöra hur tillskottet av medel ska användas. Stadsledningskontorets förslag är att kommunstyrelsen uppmanar socialnämnden att fatta beslut om föreningsstöd, av ett belopp upp till 10,1 mkr, avseende stöd till ensamkommande som fyller 18 år som väntar på beslut om uppehållstillstånd. Stadsledningskontoret föreslår att en eller flera ideella organisationer efter ansökan beviljas medel för att tillhandahålla tillfälliga boendelösningar och vissa andra basbehov för ensamkommande barn som fyller 18 år under pågående asylprocess och som väljer att stanna kvar i kommunen som egen bosatta (EBO) istället för att flytta till ett anläggningsboende hos Migrationsverket. Målgruppen ska vara ensamkommande barn som varit placerade i Stockholms stad, som rotat sig i kommunen och som fyller 18 år under pågående asylprocess.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsledningskontoret.

Våra synpunkter

Mot bakgrund av det stora antalet ensamkommande barn som kom till Sverige under år 2015 har Migrationsverkets handläggningstider för asylärenden blivit mycket långa. Det innebär att det finns ungdomar i Stockholm som har hunnit skapa sig ett liv och rotat sig här i avvaktan på besked. När ett barn fyller 18 år under asylprocessen övergår ansvaret från kommunen till Migrationsverket. I normalfallet erbjuder då Migrationsverket anläggningsboende. Det kan dock ha ett stort värde för en ungdom att stanna kvar i den kommun där hen hittills har vistats och rotat sig. För att möjliggöra detta för de ungdomar som vill, har regeringen föreslagit ett tillfälligt bidrag till kommunerna. Hur detta bidrag ska användas bestäms av varje kommun.

Vår utgångspunkt är barnets bästa. I de fall då ett ensamkommande barn fyller 18 år under pågående asylprocess ska barnets olika möjligheter och vägval tydligt klargöras för barnet, dels genom samtal med Migrationsverket och dels genom samtal med socialtjänsten i kommunen som har ansvar för barnet. Enligt nu gällande ersättningssystem övergår ansvaret för barnet till Migrationsverket vid 18 års-dagen, men genom det tillfälliga kommunbidraget kan barnet också erbjudas möjligheten att stanna kvar i sin vistelsekommun. Innebörden av de olika alternativen ska klart belysas för barnet så att det, exempelvis i samråd med socialtjänst och god man, kan fatta ett välvägt beslut. För ungdomar som väljer att stanna kvar i kommunen som egenbosatt ska det till exempel framgå att det innebär ett eget ansvar för bostad.

För stadens del innebär det tillfälliga bidraget att beslut behöver fattas kring hur bidraget ska disponeras. Vi delar stadsledningskontorets mening att kommunbidraget ska allokteras i form av ett föreningsstöd. Detta för att möjliggöra ett effektivt och välriktat användande av bidraget. En eller flera ideella organisationer ges uppdrag och medel för att kunna tillhandahålla boende och vissa andra basbehov för de ensamkommande barn som fyller 18 år och väljer att stanna i kommunen som egenbosatta istället för att flytta till ett anläggningsboende hos Migrationsverket. Målgruppen för stöd ska vara ensamkommande barn som varit placerade i Stockholms stad, som rotat sig i kommunen och som fyller 18 år under pågående asylprocess.

Stadsledningskontoret har föreslagit att föreningsbidraget ska avse verksamhet som föreningar kan ge fram till 30 juni 2018. Det är viktigt, både sett till berörda individer och för de föreningar som kan komma att bedriva verksamheten, att det finns en slutpunkt för den tillfälliga verksamheten. Denna slutpunkt kan dock bli beroende av såväl deltagande föreningsars ambitioner som av migrationsverkets förmåga att korta handläggningstiderna för besked om asyl. Med utgångspunkt i detta resonemang bör därför socialnämnden i dialog med berörda föreningar definiera en lämplig slutpunkt under år 2018.

För de ungdomar som stannar kvar i kommunen som egenbosatta och därefter beviljas uppehållstillstånd erhåller kommunen ersättning från staten så länge den unge uppbär studiemedel från CSN. Behoven för dessa ungdomar kommer förmodligen se mycket olika ut och de ungdomar som är i behov av stöd kan då söka det hos socialtjänsten. Det kan handla om bistånd till boende, omsorg och eventuell vård/behandling som prövas utifrån den unges individuella situation.

Vi föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Socialnämnden uppmanas att fatta beslut om föreningsstöd, av ett belopp upp till 10,1 mkr, avseende stöd till ensamkommande som fyller 18 år som väntar på beslut om uppehållstillstånd.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 9 augusti 2017

KARIN WANNGÅRD

ÅSA LINDHAGEN

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Cecilia Brinck (M) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Ärendet återremitteras till stadsledningskontoret för vidare beredning enligt vad som anförts nedan.
2. Därutöver anförts följande.

Ett stort antal unga människor har kommit till Sverige de senaste åren med önskan om att skapa sig en bättre framtid. År 2016 sökte 2 199 ensamkommande barn och ungdomar asyl i Sverige, varav 160 anvisades till Stockholms stad. År 2015 sökte 35 369 ensamkommande asyl i Sverige, varav 2 194 anvisades till Stockholms stad.

Migrationsverkets handläggningstider för att avgöra asylärenden för ensamkommande har i många fall dragit så mycket på tiden att många ungdomar hinner fylla 18 år och bli myndiga innan beslut hinner fattas i deras ärenden. Det innebär att de riskerar att ryckas upp från gymnasiestudier och påbörjade vänskapsrelationer i Stockholm för att istället förflyttas till Migrationsverkets anläggningsboenden någon annanstans i Sverige. Att denna osäkerhet innebär en stress för många ensamkommande som närmar sig 18-årsdagen och ett avbräck i både asylprocess, etablering och integration är fullt förståeligt.

Att studier och påbörjad etablering på detta sätt avbryts och delas upp gynnar varken de individer som drabbas eller landet i stort. Vi ser därför positivt på att instanser på olika nivåer nu söker åtgärda detta systemfel där människor faller mellan stolarna i väntan på asylbesked. Det är bra att regeringen äntligen tar situationen på allvar och skjuter till medel till Sveriges kommuner för att unga asylsökande ska få en asylsökningprocess som inte innebär sociala omstarter eller avbrutna studier.

För att asylsystemet och kommunernas verksamhet ska fungera krävs dock en långsiktighet så att en hållbar planering både vad gäller ekonomiska förutsättningar och sociala omständigheter kan fungera. Den information som finns i föreliggande ärende lämnar ett antal viktiga frågor obesvarade.

Stockholms stad kommer retroaktivt att tilldelas 10,1 miljoner kronor av regeringen i kommunbidrag så att ensamkommande ungdomar som sökt asyl kan bo kvar i staden även efter det att de har fyllt 18 år. Den socialdemokratiskt ledda majoriteten behöver förtydliga vilka grupper av asylsökande ungdomar som kommer att kunna ta del av det tillfälliga kommunbidraget. Kommer enbart asylsökande ungdomar som fyller 18 efter den 1 juli 2017 att omfattas, eller även asylsökande som redan fyllt 18 före detta datum? I så fall, hur långt tillbaka i tiden avser majoriteten att gå? Likaså, hur långt fram i tiden? Staden bör tydligt definiera den avsedda målgruppen och tidsperioden och även utförligt motivera sina avvägningar.

En naturlig följdfråga blir därefter hur många individer som majoriteten beräknar att denna grupp uppgår till? I medieuppgifter uppges att ungefär 400 ensamkommande ungdomar i Stockholm kommer att få stanna i staden som en följd av det nya bidraget. Om 400 barn ska

delat på bidraget om 10,1 miljoner kronor från 1 juli 2017 till 30 juni 2018 hamnar beloppet för varje barn på cirka 70 kronor per dygn. Som jämförelse kostar ett HVB-hem idag cirka 2 000 kronor per barn och dygn. Om 400 barn istället ska dela på 10,1 miljoner kronor i kommunbidrag endast fram till den sista december 2017 hamnar summan per barn och dygn strax under 200 kronor.

Detta reser frågor om vilka insatser i form av boendelösningar och andra basbehov den socialdemokratiskt ledda majoriteten har tänkt att dessa summor ska räcka till? Hur avser majoriteten agera i det fall det visar sig att det utlovade kommunbidraget inte täcker behoven? Vilka av stadens resurser kan tänkas tas i anspråk för att täcka upp ett eventuellt underskott?

Sammanfattningsvis ser vi en rad brister i det föreliggande ärendet. Ad hoc-lösningar och brandkårsutryckningar får inte vara svaret på vår tids stora samhällsutmaningar. Stadens resurser är ändliga och måste skötas ansvarsfullt för att kunna räcka så långt och till så många som möjligt. En långsiktig och hållbar planering av stadens verksamhet är därför A och O för att budgeten ska hålla och för att vår stad ska fungera.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Cecilia Brinck, Dennis Wedin och Markus Nordström (alla M) med hänvisning till Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av Björn Ljung (L) enligt följande.

Det är välkommet att regeringen äntligen har tillskjutit landets kommuner medel för att ensamkommande ungdomar ska slippa den flyttkarusell som 18-årsdagen ofta innebär. När ett ensamkommande flyktingbarn fyller 18 år så övergår ansvaret från kommunen till Migrationsverket vilket ofta innebär att personen måste flytta till ett nytt boende i en annan kommun. Oron för att tvingas flytta innebär att många ensamkommande barn mår mycket dåligt. Att behöva flytta från sin hemort blir ett nytt uppbrott och bidrar inte till en god integration, snarare tvärtom. Det måste vara möjligt att bo kvar, kunna behålla sin plats i skolan, sina vänner och sitt nya kontaktnät.

Tyvärr oroas vi av att de medel som Stockholm erhållit inte kommer att räcka till för att täcka det behov som finns. Förslaget från de föredragande borgarråden är att medlen ska ges till frivilligorganisationer genom föreningsstöd. Stödet ska ges till ideella organisationer för att ”ordna tillfälliga boendelösningar och vissa andra basbehov”. Eftersom behoven är stora, det finns enligt mediauppgifter 400 ensamkommande asylsökande barn i Stockholm, och medlen är förhållandevis små, drygt 10 miljoner kronor, är risken att staden lägger ansvaret för dessa ungdomars trygghet i civilsamhällets knä utan att täcka upp för kostnaderna det medför.

Civilsamhället har sedan den stora flyktingvågen hösten 2015 tagit ett mycket stort ansvar. Det är bra och positivt och något staden bör uppmuntra och stötta. Därför är det viktigt att staden ser till att civilsamhället får de medel som krävs för uppgiften som staden ger dem.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) med hänvisning till Liberalernas särskilda uttalande i kommunstyrelsen.

Ersättaryttrande gjordes av Erik Slottnér (KD) med hänvisning till Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Under år 2015 kom mer än 35 000 ensamkommande barn och unga till Sverige för att söka asyl. Detta har medfört att många av de som kommit har fått vänta länge på ett slutgiltigt besked om de får stanna i Sverige och hunnit rota sig i den kommun där de bott under väntetiden. Från och med den 1 juli 2017 får kommunerna endast ersättning för asylsökande ensamkommande unga mellan 18-21 år som vårdas enligt lagen om vård av unga (LVU) eller som har ett motsvarande vårdbehov, t.ex. p.g.a. kriminalitet eller missbruk och vårdas enligt socialtjänstlagen. Det förutsätter att vården påbörjades innan barnet fyllde 18 år. Tidigare har kommunen kunnat få ersättning för unga som vårdas enligt socialtjänstlagen även om vårdbehovet inte motsvarar det som krävs för LVU.

Regeringen har aviserat att den ger ett tillfälligt tillskott av medel till vistelsekommunerna så att de kommuner som önskar kan låta de ungdomar som vill bo kvar även efter att de blivit 18 år, t.ex. för att avsluta pågående studier.

Medel fördelas proportionellt till vistelsekommunerna utifrån hur många inskrivna asylsökande ensamkommande barn och unga som väntar på ett slutligt avgörande i sitt asylärende i respektive kommun per den 30 juni 2017. Fördelning av medel baserar sig på antalet asylsökande ensamkommande barn och unga som antingen fyller 18 år mellan 1 juli 2017 och 30 juni 2018 eller är mellan 18 och 20 år och har ett placeringsbeslut enligt socialtjänstlagen. Stockholms stad erhåller från staten drygt 10 mkr för perioden 1 juli 2017 till 30 juni 2018 enligt fördelningen.

Asylsökande vuxna är i normalfallet ett statligt ansvar och staten är skyldig att erbjuda boende i ett anläggningsboende. Det är upp till varje kommun att avgöra hur de använder sina medel för gruppen asylsökande ensamkommande som är 18 år eller äldre.

Mot bakgrund av regeringens beslut att tilldela ett tillfälligt kommunbidrag för stöd till ensamkommande som fyller 18 år och som väntar på besked om uppehållstillstånd ska det beslutas hur det tillfälliga bidraget ska användas av Stockholms stad.

Bidraget kommer att betalas ut till kommunerna under december 2017, efter att riksdagen beslutat om regeringens förslag till höständringsbudget.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 4 augusti 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Asylsökande vuxna är ett statligt ansvar och en utgångspunkt i de fall där ungdomarna fyller 18 år under asylprocessen är att staten erbjuder boende i ett anläggningsboende. Stadsledningskontorets tolkning av regeringens tillfälliga kommunbidrag är att det i vissa särskilda fall, exempelvis vid fullföljande av studier, uppstår negativa konsekvenser av en

flytt som gör att ett tillfälligt stöd i den placerade kommunen kan vara att föredra.

Stadsledningskontorets förslag är att kommunstyrelsen uppmanar socialnämnden att fatta beslut om föreningsstöd, av ett belopp upp till 10,1 mkr, avseende stöd till ensamkommande som fyller 18 år som väntar på beslut om uppehållstillstånd. Socialnämnden ansvarar enligt sitt reglemente för bidrag till ideella föreningar som bedriver verksamhet inom socialtjänstens område och denna modell möjliggör för staden att uppfylla regeringens intentioner. Föreningsbidraget ska avse stöd till ensamkommande som väntar på beslut om uppehållstillstånd fram till 30 juni 2018. Stadsledningskontoret föreslår att föreningsbidraget finansieras genom regeringens tillfälliga kommunbidrag för asylsökande ensamkommande som fyller 18 år och att beslut om finansiering sker i samband med tertiärrapport 2.

Stadsledningskontoret föreslår att en eller flera ideella organisationer efter ansökan beviljas medel för att tillhandahålla tillfälliga boendelösningar och vissa andra basbehov för ensamkommande barn som fyller 18 år under pågående asylprocess och som väljer att stanna kvar i kommunen som egen bosatta (EBO) istället för att flytta till ett anläggningsboende hos Migrationsverket. Socialtjänsten genomför samtal med de ungdomar staden ansvarar för och stadsledningskontoret vill understryka vikten av att korrekt information ges om vilka alternativ som finns samt vilka konsekvenser respektive alternativ får. För ungdomar som väljer att stanna kvar i kommunen som egenbosatt ska det exempelvis framgå att det innebär ett eget ansvar för bostad.

Målgruppen för stöd följer hur staten fördelar det extra kommunbidraget. Målgruppen ska vara ensamkommande barn som varit placerade i Stockholms stad, som rotat sig i kommunen och som fyller 18 år under pågående asylprocess. Ungdomar som varit placerade i andra kommuner får stöd i att ta reda på hur den aktuella kommunen hanterar dessa ärenden.

Det bedöms inte relevant att genomföra en fördjupad jämställdhetsanalys i förhållande till detta beslut. Alla ensamkommande oavsett kön som hör till målgruppen för stödet kommer att ska ha samma möjligheter till det via föreningar. Målgruppen för stödet består till stor del av pojkar/unga män utifrån hur könsfördelningen ser ut bland de ensamkommande som fyller 18 år och väntar på sitt beslut om uppehållstillstånd.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att uppmana socialnämnden till att fatta beslut om föreningsstöd, av ett belopp upp till 10,1 mkr, avseende stöd till asylsökande ensamkommande som fyller 18 år. Föreningsbidraget ska avse stöd som föreningar kan ge fram till 30 juni 2018.